

Jeugdherinneringen Gerrit Krol in 'De oudste jongen'

Een tevreden heer vertelt

Drents
Groningse
DagbladenDonderdag
12 maart
1998

Boeken

Wie aan Gerrit Krol denkt, denkt aan Groningen. Of niet? In zijn nieuwe boek 'De oudste jongen' heeft Krol in ieder geval zijn best gedaan om zo Gronings mogelijk over te komen. Het boek bevat herinneringen aan zijn jeugd die hij doorbracht aan de Korreweg van 'stad'. Hij verplaatst zijn lezers naar de Groninger wereld van de jaren veertig en vijftig, zoals hij die door de ogen van een jongen heeft gezien en meegemaakt. De toon is droog-komisch: 'Als je niet op een club gaat, ga je van eenzaamheid een club in je eentje vormen.'

De stad Groningen heeft in het werk van Gerrit Krol vaker een grote rol gespeeld. Zijn verhaal *De zoon van de levende stad* uit 1966 (die tevens werd opgenomen in de bundel *Halte opgeheven*) speelt zich af in de Martinistad, terwijl de titel van zijn vorig jaar verschenen bundel *De kleur van Groningen en andere verhalen* voor zich spreekt.

Door **Jacob Moerman**

Een van de mooiste passages over zijn geboorteplaats nam Krol op in *Een ongenode gast*, een novelle uit 1988 die hij had geschreven in opdracht van het 375-jarig bestaan van de Rijksuniversiteit Groningen. In deze novelle bekijkt een van de personages, Johan, op een bepaald moment een foto van de Korreweg uit

waarin ieder draadje onmisbaar is voor het geheel.

De stukken uit *De oudste jongen* hebben op het eerste gezicht veel gemeen met de passage uit *Een ongenode gast*. Ook in de nieuwe bundel

nieuwe bundel met verhalen mij nogal tegen. In *De oudste jongen* heeft Krol alleen maar herinneringen opgetekend aan zijn jeugd in Groningen, maar het ééndimensionale karakter van deze herinneringen zegt mij niet veel. Sterke

► Gerrit Krol heeft met 'De oudste jongen' vooral een 'gezellig' boek geschreven.

► **Gerrit Krol heeft met 'De oudste jongen' vooral een 'gezellig' boek geschreven.**

Foto: Roeland Fossen

Een van de mooiste passages over zijn geboorteplaats nam Krol op in *Een ongenode gast*, een novelle uit 1988 die hij had geschreven in opdracht van het 375-jarig bestaan van de Rijksuniversiteit Groningen. In deze novelle bekijkt een van de personages, Johan, op een bepaald moment een foto van de Korreweg uit de jaren zestig. En dan staat er zomaar: 'Moderne winkels en luchtig geklede vrouwen. Blote benen, bloot bijna tot het kruis, want men was gekleed volgens de mode die minimode heette. Weemoed was 't wat Johan voelde als hij die foto zag. Weemoed om al die zomers geklede mensen, om de gedachte dat men in die jaren meende in het heden te leven.'

Ik heb lange tijd niet precies geweten waarom ik de passage, waaruit het bovenstaand citaat afkomstig is, een van de beste stukken vind die Gerrit Krol ooit heeft geschreven. Maar nu ik *De oudste jongen* heb gelezen, denk ik dat ik het antwoord weet. Laat ik proberen het naar voren te brengen.

Structuur

Veel romans en verhalen van Gerrit Krol zijn veel geraffineerder opgebouwd dan ze op het eerste gezicht lijken. Niet alleen doet de structuur soms chaotisch aan, maar ook worden verhaallijnen nogal eens door de schrijver afgebroken. Dat die structuur veel hechter is dan men doet vermoeden, toonde Ad Zuiderent al aan in zijn lijvige studie *Een dartele geest*, waarin met name wordt ingegaan op Krols roman *De chauffeur verveelt zich* uit 1973. Romans en verhalen van Krol hebben maar al te vaak veel gemeen met het web van een spin,

waarin ieder draadje onmisbaar is voor het geheel.

De stukken uit *De oudste jongen* hebben op het eerste gezicht veel gemeen met de passage uit *Een ongenode gast*. Ook in de nieuwe bundel van Krol staat de omgeving van de oude Korreweg veelal centraal, zij het dat de jaren zestig plaats hebben gemaakt voor de jaren veertig en vijftig. Maar er is een veel belangrijker verschil. De herinnering aan de Korreweg is in *Een ongenode gast* ingebed in een groter verband, waardoor de passage een meerwaarde krijgt. Krol speelt in de novelle met de gedachte van Nietzsche's 'Ewige Wederkehr', zodat een nieuwe dimensie wordt toegevoegd aan de oude foto. En dan heeft de 'gedachte dat men in die jaren meende in het heden te leven' een andere betekenis gekregen. Door de constructie dringt tevens een gedachte zich op die veel verder reikt dan de begrenzing van plaats en tijd: dat 'heden' niet bestaat en 'vroeger' nooit verdwijnt. Dat er altijd foto's van 'vroeger' zullen zijn, of ze nu zijn gemaakt op de Korreweg of ergens anders.

Herinneringen

Juist vanwege het spel van Krol om achter de zinnen, verhaallijnen en structuren een andere wereld te laten zien, heb ik zijn boeken (met als hoogpunten *Een Fries huilt niet*, *Het gemillimeterde hoofd*, *De chauffeur verveelt zich*, *De weg naar Sacramento*, *De man achter het raam* en natuurlijk *Een ongenode gast*) ooit achter elkaar verslonden. En juist daardoor valt deze

nieuwe bundel met verhalen mij nogal tegen. *De oudste jongen* heeft Krol alleen maar herinneringen opgetekend aan zijn jeugd in Groningen, maar het ééndimensionale karakter van deze herinneringen zegt mij niet veel. Sterker nog, ik heb veel - soms clichématige - herinneringen (aan de eerste liefde, het voetballen, de padvinderij, het vakantiebaantje, de eerste kus, noem maar op) inmiddels vaak genoeg ook bij andere schrijvers gelezen. Het is alsof Krol zich met deze bundel heeft willen scharen in de rijtje van al die auteurs die tot vervelens toe hebben gemeend hun jeugdherinneringen (door Jeroen Brouwers in de jaren zeventig, smalend onder de noemer 'jongetjesliteratuur geplaatst') aan het papier toe te moeten vertrouwen.

Gezellig

De meeste korte verhalen in *De oudste jongen* zijn bovendien geschreven op de toon van de oude, tevreden heer, die tijdens de verjaardagsvisite achteroverleunend verhalen opdist over zijn jonge jaren. De stukken maken dan ook vaak genoeg de indruk dat Krol ze voornamelijk heeft geschreven voor zichzelf en zijn leeftijdgenoten die veel zullen herkennen. Dat maakt *De oudste jongen* vooral tot een gezellig boek waarin alleen maar die ene gedachte zich opdringt: een Groninger zeurt niet. En die gedachte was mij al bekend.

Gerrit Krol: 'De oudste jongen'. Uitgeverij Querido, Amsterdam. Prijs fl.29,90.